

УДК 006.32 (477): 339.92. (045)

Оборская Е.В.*

ТЕХНИЧЕСКОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ В УКРАИНЕ: ТЕКУЩАЯ СИТУАЦИЯ И ВОЗМОЖНОСТИ РЕФОРМИРОВАНИЯ

Свободное перемещение товаров является фундаментом единого мирового рынка. Такие инструменты, как стандартизация и подтверждение соответствия, являются жизненно важными для обеспечения интеграции в международную торговлю.

После вступления Украины в 2008 г. в ВТО стало очевидно, что стране придется играть по совершенно новым, и что самое важное, часто не характерным для ее системы правилам. Намерения Украины о тесной интеграции с общеевропейским пространством обязывают страну реформировать к 2012 г. национальную систему технического регулирования, которая включает стандартизацию и сертификацию. В контексте данных тезисов под понятием «техническое регулирование» понимается установление правовых отношений между субъектами рынка в целях предотвращения поступления на рынок недоброкачественной или потенциально опасной продукции путем установления обязательных и добровольных требований к продукции и осуществления мероприятий по оценке ее соответствия этим требованиям.

Прежде всего, следует отметить, что сама система технического регулирования Украины построена на основе подходов советской системы, которая в корне отличается от европейских стандартов самым пониманием такого понятия как стандартизация. В нашей стране действует ГСС, отличительной чертой которой является ее осуществление под руководством государственных органов по единым государственным планам стандартизации, при этом для каждого вида продукции устанавливается точный стандарт (материал, цвет, состав), изменение которого требует регистрации новых стандартов. В странах ЕС объектом стандартизации становится только потенциально опасная продукция.

В отличие от практики ЕС, в Украине у частного сектора нет возможности принимать активное участие в создании и совершенствовании стандартов. Исполнение Государственным комитетом Украины по вопросам технического регулирования и потребительской политики одновременно нескольких функций – разработка и утверждение стандартов, выдача сертификатов, проведение проверок производителей, защита потребителей – вызывает сомнения в эффективности функционирования этой системы. Объединение функций коммерческого характера и государственного контроля становится источником конфликта интересов между государством и предприятиями. При этом снижается эффективность контроля по причине нерационального размещения ограниченных государственных ресурсов, что в свою очередь существенно ограничивает возможности отечественных производителей.

Кроме того, существующая в Украине практика наличия обязательных сертификатов и технических условий создает дополнительные барьеры для использования современных технологий. Если предприятие планирует изготавливать новый продукт, для которого не существует государственных стандартов, появляется необходимость разработать и зарегистрировать новый стандарт, что является достаточно долгим и дорогостоящим процессом.

* Национальный авиационный университет

На сьогоднішній день устаревшая система стандартизації і сертифікації в Україні становиться однією з основних преград на шляху до інноваційного розвитку. Злишком детальна концентрація на визначених технічних характеристиках, а не на кінцевому результаті, робить таке регулювання схожим на так званий «старий підхід», який використовувався в Європі до 1985 року, який передбачав наявність деталізованих і технічно складних директив, розробка яких займала тривале час. На сьогоднішній день в практиці ЄС 90% стандартів добровільні (виключення становить продукція, що використовується в охороні здоров'я та безпеці споживачів). На відміну від України в європейських країнах відсутня обов'язкова стандартизація. Вона була заміняється оцінкою відповідності, що означає перевірку на рівень ризику. Таким же підходом використовується і для продукції з високим рівнем ризику, але в цьому випадку для оцінки запрошуються незалежні органи (в основному приватні).

Таким чином, недостатнє залучення приватного сектору в процесі стандартизації, надмірне використання обов'язкової сертифікації, несоголасованість нормативно-правової бази, використання застарілих стандартів і той факт, що всі функції технічного регулювання лежать на одному органі, викликають необхідність термінового зміни технічного регулювання в Україні і його адаптації до сучасних потреб ринку.

Враховуючи досвід сусідніх країн (наприклад, Польщі, яка ввела 16 382 європейських стандартів протягом 2003–2006 рр.; Словаччини, яка ввела більше 19 000 європейських стандартів протягом 8 років) і наявність в Україні достатньо розвинутої технічної інфраструктури (лабораторій), з'являється реальна можливість проведення реформи системи технічного регулювання, яка дала б свої позитивні результати вже через 5–7 років. Вивчивши успішний досвід країн, які провели таку реформу при приєднанні до ЄС, і адаптувавши її до сучасних реалій в Україні, необхідно скласти план дій на найближчі 5 років. При складанні плану слід виділити чіткі завдання, реалізація яких можлива в коротко- і довгостроковий періодах:

- перегляд і внесення змін до законодавства України, що стосуються технічного регулювання;
- розподіл функцій комерційного характеру і державного контролю за запобігання майбутнім конфліктам між національними виробниками і державою;
- скасування вимоги до обов'язкової стандартизації продукції, яка не несе потенційного ризику;
- поступове скорочення переліку обов'язкової для сертифікації продукції відповідно до «Нового підходу» ЄС, до якого належить застосування узгоджених стандартів, що включають технічні специфікації продукції.

Таким чином, чітке і оперативне реформування позитивно вплине на економічний розвиток країни в цілому і національних виробників, і при цьому дозволить скоротити фінансові і часові ресурси, оскільки зникне велика кількість процедур, пов'язаних з процесом проходження сертифікації і стандартизації. Проведення реформи дозволить усунути бар'єри, що перешкоджають впровадженню інноваційних технологій, що, в свою чергу, дозволить українським підприємствам збільшити асортимент виготовлюваної продукції.

Враховуючи все вище сказане, можна дійти висновку, що в даний час в Україні є всі умови для проведення ефективного реформування технічного регулювання.

гулирования. В противном случае, устаревшее и несовершенное техническое регулирование и дальше будет продолжать оказывать негативное влияние не только на национального производителя, но и на международную торговлю и конкурентоспособность страны на мировых рынках.